

Gommedeljek

Leto II.

Ljubljana, 27. avgusta 1928

Stev 35

IZHAJA vsak ponedeljek ob 4 zjutraj.
NAROČNINA mesečno 4 Din, četrtletno 10 Din, polletno 20 Din. — V Ljubljani. Memorijal in Celju dostavljen na dom mesečno 1 Din več. — Za tuzemstvo mesečno 6 Din.
UREDNIŠTVO v Ljubljani, Knaflova ul. 5. telefon št. 2034, 2072, 2804.
UPRAVA v Ljubljani, Prešernova ul. 54. telefon št. 2036
INSERATNI ODDELEK v Ljubljani, Prešernova ul. 4. telefon št. 2492

Podrejene oblasti morajo postopati proti KDK na lastno inicijativo in lastno odgovornost

Tudi na včerajšnji seji ministrskega sveta ni prišlo do konkretnih sklepov — Vsa odgovornost prepuščena podrejenim funkcionarjem — Grožnje dr. Korošča opozicijskemu tisku Posvetovanja z državnimi pravdniki — Napoved konca Vukičević-Koroščevega režima

Beograd, 26. avgusta. Za današnjo sejo ministrskega sveta je vladalo v političnih krogih veliko zanimanje, ker se je v vladnih krogih trdilo, da bodo na njej sprejeti sklepi proti KDK in da bo ministrski svet izdal navodila podrejenim organom, kako naj postopajo. Seje ministrskega sveta so se udeležili vsi ministri, ki se nahajajo v Beogradu, razen zunanjega ministra dr. Marinkovića, ki še ni prišel v Beograd in se vrne šele zvečer. Udeležil se je tudi in minister dr. Spaho, ki je prispeval v Beograd šele popoldne. Seja ministrskega sveta je trajala od 9. do 12. Razpravljali so na njej o stališču vlade do KDK in zlasti do HSS. Po seji so bili ministri napram novinarjem do skrajnosti rezervirani ter so jih vsi pošiljali k dr. Korošču, ki je nekoliko kasneje izdal za javnost naslednji komuniké:

»Na današnji seji ministrskega sveta se je po referatih ministrov in splošnem pregledu ministrskega predsednika ter ministra notranjih del o stanju v državi nadaljevalo in zaključilo posvetovanje o rednih zakonitih ukrepih za pobijanje razornega dela ekstremnih elementov, kakor tudi o vseh ukrepih,

ki jih imajo posamezni ministri izvajati v cilju zagotovitve dobre uprave sploh. Posebna pozornost se je posvetila v tem pogledu onim središčem, v katerih ti elementi začasne in splošne gospodarske težkoče ali lokalne pogreške uradnikov eksploatirajo proti državi, njeni celoti in ugledu. Po poročilu ministra pravde se je govorilo o senzacijskem načinu, kako se v enem delu tiska objavljajo samovoljne vesti o teh ali onih ukrepih in sklepih, kakor tudi o izjavah iz vrst KDK glede groženj s strogo uporabo zakona. Vlada ima dovolj moči, da pridobi spoštovanje avtoritete države. Kar se tiče pravnih ukrepov, jih izvajajo pristojni organi, zavečajoč se v polni meri svojih dolžnosti do države.«

Kakor je razvidno iz tega komunikéja, vlada ne namerava podvrežiti nobenih izrednih ukrepov proti KDK, temveč samo izvajati obstoječe zakone »s polno strogostjo«. Po seji ministrskega sveta so se dr. Korošec, dr. Ilija Šumenković in general Hadžić mudrili kratak čas na dvoru. Po informacijah iz vladnih krogov, se mudé v Beogradu zagrebški višji državni pravdnik dr. Aleksander

ter dr. Ogoreutz in dr. Munda iz Ljubljane. V vladnih krogih se poudarja, da se bo v Zagrebu in Ljubljani uvedla preiskava po splošnem kazenskem zakonu proti posameznikom iz KDK.

Zagreb, 26. avgusta. Današnje »Novosti« objavljajo daljši razgovor z nekim uglednim delavcem, bivšim ministrom, ki pa se danes ne bavi več z aktivno politiko. Ta bivši minister, ki je potoval skozi Zagreb, je izjavil, da se postruje razkol v radikalni stranki, zlasti med njenim glavnim odborom ter Veljo Vukičevićem, in da sedaj mrzlično iščejo izhoda iz situacije. Dnevni črtovnice so šteti. To je tudi vzrok, zakaj si vlada ne upa izvršiti svojih groženj proti KDK. Sedanja vlada bo ostala samo še kratak čas na krmilu, najdlje do početka oktobra, ko se bo otvorila nova kriza, da se končno enkrat reši sedanji veliki spor v notranji politiki. Okrnjena Narodna skupščina se ne bo več sestala, temveč bo razpuščena in bodo razpisane volitve, ki naj bi bile najkasneje meseca januarja. Ta bivši politik je označil kot nositelja bodoče situacije Marka Trifkovića, ker je Aca Stanojević bolan.

Danes se podpiše „večni mir“

V Parizu bo danes svečano podpisalo ameriški „protivojni pakt“ 15 državnikov, ki bodo povabili vse ostale države k sopedpisu

Kellog,

zunanji minister Zedinjenih držav

Pariz, 26. avgusta. Svečan podpis Kellogovega pakta na Quai d'Orsayu se bo vršil tako-le: Pooblaščenci bodo

šli posamezno k zunanjemu ministru Briandju ter nato skupno v dvorano. Pri mizi bodo desno od Brianda sedeli delegati Nemčije, Belgije, Italije, Japonske, Poljske in Češkoslovaške, na levi pa delegati Zedinjenih držav, Anglije in dominionov. Po Briandovem nagovoru, ki ga bodo razširili brezličnim potom, bo sledil podpis pogodbe.

Ameriški državni tajnik Kellogg je bil rojen 22. decembra 1856. v Potsdamu v državi New York, ter se je že v zgodnji mladosti s svojimi starši preselil v Minnesoto. Z 21. leti je postal odvetnik v St. Paulu, kjer se je kot pravni zastopnik velikih korporacij zelo uveljavil. Leta 1912. je imel na letnem zborovanju American Bar Associationa »glavni« nosten govor, kjer je predlaga za neposredno udeležbo naroda v zvezni upravi. Njegova ideja je polagoma prešla tudi na polje finančne uprave. Kot ameriški poslanec v Londonu je zbiral Kellogg v svoji hiši najodličnejšo angleško družbo. Tamkaj je zelo mnogo pripomogel k mirovnemu gibanju. V nekem nagovoru takratnega premijera Maedonaldja je odgovoril, da bo Amerika vedno podpirala delo evropskih državnikov za mir. Leta 1913. je predsedoval Kellogg letnemu zborovanju Associationa v Montrealu, pri kateri priliki so posebno slavili nemško jurisdikcijo. Ko je bil ponovno izvoljen predsednik Coolidge ustoličen, je prevzel poslanec Kellogg vodstvo zunanjih zadev. Takrat je bil star 68 let in njegovo delovanje od takrat je polno velikopoteznih akcij.

Vukičević bo izključen iz radikalske stranke?

Napeto pričakovanje današnje seje radikalskega glavnega odbora. — Seji bo predsedoval Marko Trifković, ki bo baje predlagal Vukičevićevo izključitev.

Beograd, 26. avgusta. V političnih krogih se z velikim zanimanjem pričakuje jutrišnja seja glavnega odbora radikalske stranke. Po splošnih zatrdilih tako iz vrst članov glavnega odbora, kakor iz skupine Velje Vukičevića, bo jutrišnja seja glavnega odbora odločilnega in zgodovinskega pomena za nadaljnje življenje radikalske stranke.

Aca Stanojević je sporočil, da ne more priti na sejo, vendar pa je obenem naglasil, da priznava že vnaprej vse sklepe glavnega odbora. Jutrišnji seji bo predsedoval Marko Trifković, znani vodja najostrejših Vukičevićeveh nasprotnikov. Zato so se danes ponovno

pojave vesti, da bo na jutrišnji seji glavnega odbora Velja Vukičević izključen iz radikalske stranke. Dr. Ninčić, ki se nahaja v inozemstvu, je brzojavno sporočil, da je solidaren s sklepi glavnega odbora.

Velja Vukičević je imel danes sejo s svojimi prijatelji radikalnimi ministri ter se pripravlja na protiofenzivo proti glavnemu odboru. Domneva se, da se bosta jutrišnje seje glavnega odbora radikalske stranke udeležila izmed ministrov samo dr. Andra Stanić in dr. Nikola Subotić, ki ne spadata med ožjo Vukičevićevo okolico.

Politična nedelja na Bledu

Bled, 26. avgusta. Prihod dr. Korošča, ki je bil napovedan za sinoči, je zopet odgojen za par dni. Na Bledu se splošno govori, da je prisotnost dr. Korošča v Beogradu še potrebna za izvedbo ukrepov proti HSS zavoljo znane akcije v Berlinu. Dr. Korošec hoče, da se vlada odloči pred njegovim odhodom na Bled, tako da bo lahko kralju sporočil že definitivne vladne sklepe. Zato je umevno, da blejski gostje, ki se zanimajo za politiko, Koroščevo avdienco pričakujejo z veliko napetostjo.

Svetozar Pribičević je danes zopet sprejel na Bledu navzoče novinarje in jim na izjavo Velje Vukičevića, ki jo je priobčila včerajšnja »Politika«, med drugim dejal:

»Kako se morejo Srbijanci, ki so ponosni na to, da so Srbi, ki ljubijo svobodo, ki hočejo, da bodo tudi Hrvati in Slovenci svobodni — kako se morejo zadovoljiti z vodstvom politično tako brezpomembnega Sloveka, kakor je Velja Vukičević, tega ne razumem. Vem, da Srbi niso zanj, čudim pa se, da se v vsej Srbiji ne najde človek, ki bi se upal dvigniti odločen glas proti njemu. Za časa vlade pok. Pašića je bil Velja Vukičević za sprejem Radićeve stranke v vlado. Tudi jaz sem bil takrat v Pašićevi vladi in vem, da je Vukičević igral vlogo petega koleca.«

Popoldne okrog 18. je Svetozar Pribičević posetil posl. dr. Žerjava in se z njim zadržal na terasi Janove vile v dolgem pogovoru. Tu so ga zopet našli novinarji ter mu sporočili vesti, ki so jih pravkar prejeli iz Beograda o seji ministrskega sveta. Na vse to se je Svetozar Pribičević samo zasmel.

V Suvoboru danes ni bilo avdience političnega značaja, pač pa je kralj sprejel več višjih generalov in se z njimi v parku daljša živahno razgovarjal. Kraljevo zdravstveno stanje se je po zadnji operaciji na zobovju precej izboljšalo, vendar še ni popolnoma dobro. Popoldne se je kralj podal na izlet v Bohinj, kjer je ostal do pol 6.

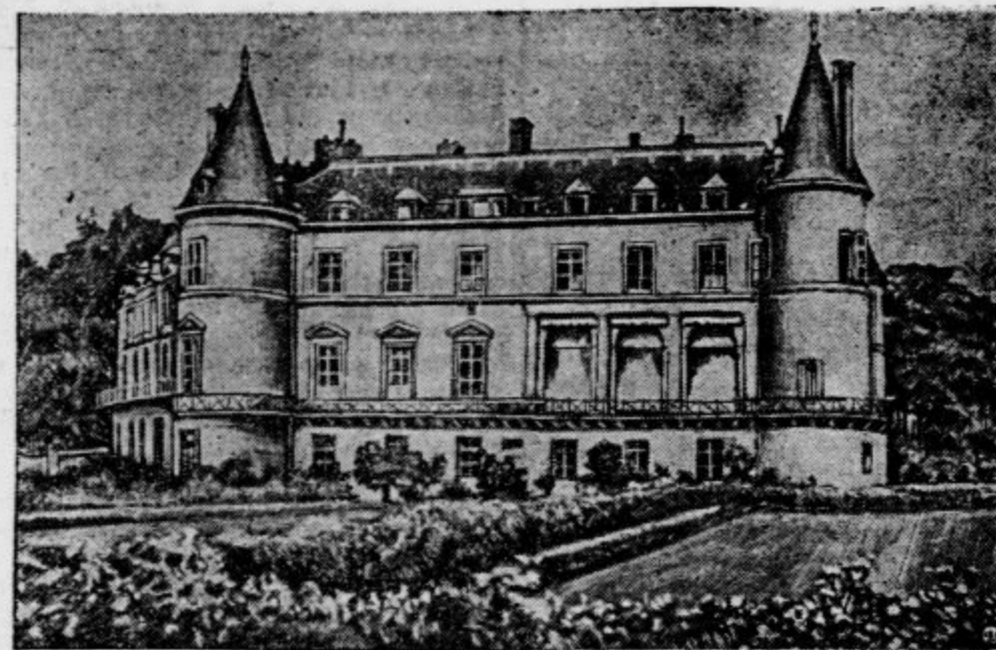
Včeraj je bil na dvoru italijanski poslanik Galli, ki je kraljici Mariji predstavil svojo soprogo, nato pa je bil sprejet v avdienco bivši minister dr. Benjamin Šuperina. Opoldne je bil dr. Šuperina povabljen na kosilo v Shveglovo vilo »Wilsonijor«, kjer biva Svetozar Pribičević.

Sklepi hrvatskih federalistov

Zagreb, 26. avgusta. Danes se je vršila seja glavnega odbora hrvatske federalistične seljačke stranke. Seje so se udeležili skoro vsi člani, predsedoval pa je dr. Ante Trumbić, ki je po komemorativnem govoru Stjepanu Radiću, Pavlu Radiću in dr. Basaričku poročal o sedanjem političnem položaju. Po daljši razpravi so bili sprejeti sklepi, v katerih se predvsem izkazuje čast spominu pokojnih hrvatskih poslancev, obsoja zločin 20. junija ter odobrava poročilo dr. Trumbića in dr. Pavelića o vstopu v klub HSS. Dr. Trumbiću se izreka neomajno zaupanje in popolno priznanje. Glavni odbor HFSS se izreka popolnoma solidarnega s kluboma HSS in SDS, združenima v KDK. Posebno zadovoljstvo izraža zaradi akcije v Berlinu.

Tekme za poškodbeni fond

Na 3. strani spodaj je izostal nastopni izid: Ilirija: Slavija 11:0 (6:0).

Grad Rambouillet,

ki ga je dal sezidati kralj Ludvik XVI. južnozapadno od Pariza (za Versaillesom) in kjer prebije predsednik republike Doumergue svoj poletni dopust. Semkaj je povabil predsednik Doumergue po podpisu protivojnega pakta državnike vsega sveta na častno pojedino.

Dr. Beneš o protivojnim paktu

Velik optimizem čsl zunanjega ministra. — Češkoslovaški interesi na paktu

Pariz, 26. avgusta. Po svojem prihodu v Pariz je sprejel češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš zastopnike francoskega in inozemskega tiska ter jim podal o pomenu protivojne pogodbe nastopno izjavo:

Protivojni pogodbo deloma precenjujejo, deloma pa podcenjujejo. Njen pomen se lahko oceni le tedaj, če se predoči zgodovinski razvoj, ki je privedel do pogodbe. Prizadevanja za mir v zadnjih 10 letih je treba razdeliti v tri etape, in sicer prvo do leta 1924., ki je privedla do podpisane ženevskega protokola, drugo do zaključka locarnske pogodbe in tretjo, ki se bo končala s podpisom Kellogovega pakta. Svetovnega miru ni mogoče zagotoviti z običajnimi diplomatskimi pogodbami. Kellogova pogodba ima razen juridične vrednosti tudi veliko moralno vrednost ter bo

polagoma pomirila duhove in pripravila moralnično razorožitve. Toda tudi notranja materialna vrednost Kellogove pogodbe se bo polagoma izkazala za mnogo večjo kakor se splošno domneva.

Dr. Beneš je nadalje omenil okolnost, da ima Češkoslovaška na Kellogovi pogodbi posebne interese z ozirom na osrednji položaj, ki ga zavzema Češkoslovaška v srednji Evropi. Dr. Beneš je prav posebno zadovoljen in srečen, da bo lahko v ponedeljek podpisal pogodbo. Neki ameriški novinar je vprašal dr. Beneša ali se bo po Kellogovi pogodbi Amerika približala Evropi. Dr. Beneš je odgovoril, da je to vprašanje zelo delikatno in da nanj najbrže tudi noben ameriški diplomat ne bi odgovoril. Sam pa je smenja, je rekel dr. Beneš, da so države s to pogodbo ustvarile podlago, na kateri se bodo zblizale same med seboj.

Proglasitev albanske monarhije šele danes?

Beograd, 26. avgusta. Po vesteh iz Tirane je bila proglasitev Albanije za monarhijo in Ahmeda bega Zogu za albanskega kralja odložena na intervencijo angleškega in francoskega poslanika. Po teh vesteh je bila proglasitev monarhije odložena za nekoliko dni in sicer po neki vesti, do jutri 27. t. m. Angleški in francoski poslanik sta samo zaradi te intervencije ostala v Tirani, dočim so vsi ostali diplomatski predstavniki že prej zapustili Tirano.

Madžari in Reka

Budimpešta, 26. avgusta. Kakor izjavlja ministrski predsednik prof Bethlen v »Az Estus«, je bil zlede reškega vprašanja med Madžarsko in Italijo dosežen sporazum tudi v vseh podrobnostih. Težave povzročajo samo vprašanje tarifnih ugodnosti preko jugoslovenskega ozemlja.

Cales namerava odstopiti

New York, 26. avgusta. Associated Press javlja iz Mexico City: Po vesteh listov je trgovinski minister sporočil, da se je predsednik Cales odločil po poteku svojega službenega roka (t. j. 30. novembra) odstopiti.

Trifković javno obtožuje Vukičevića

Senzacionalna izjava Marka Trifkovića beograjski »Politiki«. — Vukičević nosi odgovornost za porušenje narodnega edinstva in za obnovitev ustavnih bojev.

Beograd, 26. avgusta. Današnja »Politika« objavlja daljšo izjavo Marka Trifkovića, ki obtožuje Veljo Vukičevića krivde za rušenje narodnega edinstva. — Predvsem ugotavlja, da Velja Vukičević doslej ni odgovarjal na javno kritiko svojega dela niti v Narodni skupščini, niti v listih niti, se ni poskušal braniti pred težkimi obtožbami, ki jih je navedel v svoji znanj spomenici glavni odbor, zavarujoč radikalno stranko pred Vukičevićem in njegovim škodljivim delom. Marko Trifković naglašja, da Velja Vukičeviću niti na misel ni prišlo, da bi obveščal svoj poslan, klub o važnih in značilnih akcijah naše zunanje in notranje politike, ter ga seznanil s tajinstvenim blejskim paktom ter s sporazumom z demokrati in JMO. V svoji komodnosti ni niti pred Narodno skupščino branil svoje vlade, svojega dela in svoje politike, kar bi smatral vsak drug predsednik vlade za svojo temeljno dolžnost. Marko Trifković omenja nato v svoji izjavi, kako je Velja Vukičević delal volitve in kako je zakrivil, da se je oslabil moč radikalske stranke. Med drugim tudi pravi:

Gospod Vukičević udarja na glavni odbor, kar ni nobeno čudo. On je brez milosti in brez ozirov napadal vse radikalne vlade, trdeč, da se je devet let pogrešno delalo in da je on (Vukičević) prišel popravljati pogreške. Grešili so Protić, Vesnić in Pašić, on pa popravlja. Sprejete ustave, uničenje komunistične stranke, rešitev hrvatskega vprašanja, vsi ti važni državni problemi so bili rešeni brez pretresljanja. Vsa Radićeva stranka, brez dvoma predstavnic hrv. plemena, je priznala ustavo in z ustavo zajamčeno državno ureditev ter je sodelovala tako v Narodni skupščini, kakor v vladi v korist stabilizacije države in njenega ugleda. Toda kje smo danes po Vukičevićevo »politiški popravljani«? Ali se more resno trditi, da narodno edinstvo še danes obstoji? In narodno edinstvo je neobhodna potreba za vzdrževanje uspešnega razvoja vseh treh plemen. Ustavno vprašanje, likvidirano na miren način, se danes zopet pojavlja in ponovno stojimo v znaku ustavne borbe. Finance zaradi slabe

politike postajajo kljub velikim bremenom in dajatvam neprestano slabše in slabše. Ni panoge narodnega in državnega življenja, kjer bi mogla Vukičevićeva politika pokazati pozitivne uspehe in dobre rezultate. On pa zopet trdi, da dela za dobro države ter vprašuje, ali je prepovedano, da ima on ambicijo za šefovstvo stranke? Ni prepovedano, toda to bi pomenilo, da radikalna stranka sprejema naše politično odgovornost za vse grehe in pogreške g. Vukičevića, dočim je glavni odbor s svojo spomenico baš hotel zavarovati strano pred očitki zaradi Vukičevićeve pogreške do 28. maja, ki so bile velike in težke, in kako bi šele ne bilo mogoče, da bi se ne zavaroval pred odgovornostjo za zločin od 20. junija. Ako bi Velja Vukičević vodil strankino politiko, bi kmalu prišla do bankrota.

Marko Trifković nato našteva, koliko postojank je že izgubila radikalna stranka tudi v vladi ter obžaluje, ker se mora v teh težkih časih radikalna stranka spuščati v notranje borbe ter se boriti s političnimi nasprotniki, kakor tudi z oblastmi, ki se v sprotni z zakonom vmešavajo v ustvarjanje strankinih organizacij, česar ni bilo niti v najslabših časih in pod reakcionarnimi vladami.

Spominske svečanosti za Stjepanom Radićem

Zagreb, 26. avgusta. Danes so se v vseh pokrajinskih mestih vršile z ozirom na sklep HSS komemoracije po Stjepanu Radiću.

Naval na zagrebški velesojem

Zagreb, 26. avgusta. Danes je zagrebški zbor posetila ogromna množica občanstva. Med posetniki so bili tudi francoski konzul Bouissier ter francoski trgovinski ataše Musset iz Beograda, turški poslanik Gjemal beg, ki se začasno mudí v Zagrebu in ki je zbor posetil v spremstvu novega turškega konzula v Zagrebu dr. Milana Marića. Posebno pozornost je v javnosti vzbudila razstava narodnih del.

Moč ljubezni in sovraštva

Tragična ljubezen Turgenjeva

Splošno prevladuje med literarnimi zgodovinarji mnenje, da je bil Turgenjev žrtev »zloglasne ciganke, Viardotove. Sedaj pa je moskovski literarni zgodovinar J. M. Grevs izdal knjigo »Zgodovina neke ljubezni — J. S. Turgenjeva in Pavlina Viardotova (založba »Sovremennye Problemy«, 1927, 260 strani), v kateri skuša na podlagi privatnega arhiva gospe Viardotove dočela na novo obdelati problem ljubezni Turgenjeva.

Najlepša črta te knjige je v tem, da je avtor rehabilitiral spomin gospe Viardotove pred obdolžitvami, ki jih je svet naprtil, kar pomeni hkrati tudi rehabilitacijo spomina Turgenjeva. Odnosaji med Turgenjevom in Viardotovo so bili vse prej kakor idealni, a vendar ni nesrečnega pesnika nobena ženska ljubila iskrenjeje in mu bila zvestejša od gospe Viardotove. Bilo je nenavadno zvesto prijateljstvo, ki je pesnika inspiriralo in pospeševalo njegovo ustvarjanje, in čeprav Pavlina Viardotova ni bila njegova zakonska žena, je bila vendarle edina njegova prava življenska tovarišica.

Seznanila sta se leta 1843, ko je 22-letna Pavlina Viardotova prvič nastopila v Petrogradu, kjer si je s svojim krasnim glasom namah osvojevala javnost. 25-letni Turgenjev je bil takisto očaran od nje, dal se je pesniški predstaviti in odtlej je bil njen roj. Nastalo je prijateljstvo, ki je bilo brez dvoma tudi povod, da se je Turgenjev po štiri letnem poznanstvu odločil odpotovati v inozemstvo. Na Courtinville, posestevu rodbine Viardot-Garcia, je Turgenjev skiciral in napisal večji del »Lovčevih zapiskov«.

Vse tedne in mesece, ki jih je gospa Viardotova prebila na koncertnih turnejah, sta si ljubimca pisala dolga pisma, pri čemer je Turgenjev imel navado, da je najbolj strastna in najbolj zanimiva mesta svojih pism napisal v nemščini.

Idila je trajala tri leta in avtor omenjene knjige sodi, da je v tem času Turgenjev užil »zvrhano kupo ljubavi«. Toda obnem trdi, da Didy, ena izmed hčera gospe Viardotove, ni bila sad te ljubavi. Med bivanjem Turgenjeva na Courtinville in rojstvom otroka je namreč, kakor dokazuje Grevs, poteklo dve leti.

Za stalno se je Turgenjev oklenil Viardotovih šele po enajstih letih. Bil mu je težko; ni se mogel odločiti, da bi za zmemrom ostavil domovino in živel kot prostovoljen emigrant v tujini. Omahoval je med

Francijo, Italijo, Nemčijo in Rusijo. Viardotova ga je zdaj vabila k sebi, zdaj ga je odbijala. Naposled je vendarle moral kapitulirati in 1861. je opustil nesmiselni boj. Hiša Viardotove mu je postala dom in tu jima pa druga domovina — do smrti l. 1883.

Kar je Viardotova menda zakrivila na Turgenjevu kot človeku, je popravila na umetniku. Bila mu je muza, vzgojiteljica in tajnica. In z pravico je smela po pesnikovi smrti reči: »Niti vrstica Turgenjevih del ni šla poslednja leta v tisk, ne da bi jo bila jaz pregledala. Vi Rusi niti ne slutite, koliko hvaležnosti mi dolgujete, da je Turgenjev neumorno delal in pisal.«

K O N E C.

Konec pariških katakomb

Arhitekture iz mrtvaških kosti.

Samo tujec, ki obišče Pariz, gre navadno tudi v katacombe. Pariški občan komajda ve zanje. Znano mu je pač, da eksistirajo katacombe v Rimu, kjer so umirali za vero prvi kristjani — o pariških katakombah pa se mu niti ne sanja. In vendar so pariške katacombe polne skrivnosti in groze in kdor stopi v njih hodnike, utegne zabresti kakor tisti študent, ki si jih je hotel ogledati iz radovednosti, pri tem pa je zašel in ni več mogel najti izhoda. Našli so ga napol blaznega. Ležal je sestradan na tleh in si je ruval lase, misleč, da je posvečen pogin.

Pariške katacombe so bile prvotno kamnolomi. Francoski kamnarji so v njih lomili in izglajevali kamen. To je bilo pred več sto leti. Davno pred francosko republiko. A prišla je revolucija in katacombe so jele požirati ljudi kakor one v Rimu kristjane. V njih so pokopavali vojvode in princepe, pa tudi revolucionarje, ki so jih Parižani pobili v protirevolucionarnih pokoljih.

Najstrašnejše v teh podzemskih hodnikih so arhitekture iz človeških kosti. Tu vidiš križ iz lobanj, tam ogromno kolo iz lopatic in piščali. V teh lobanjah so bili nepokorni možgani in te roke in noge so se upirale redu in miru. Ko bi znale kosti govoriti, bi se začela med obiskovalcem katakomb razvijati krvava in grozopolna zgodovina prekucije in protirevolucije. Dolgo so bile katacombe nedotaknjene.

Parižani so jih čuvali kakor Louvre in druge zgodovinske spomenike. Moderni promet pa jim je nastavljal sveder na vrat. Ker leže katacombe pod enim najprometnejših delov Pariza, se bodo podzemski hodniki morali odpreti podzemski železnici, ki bo prevažala ljudi iz vseh centrov tudi v te kraje.

Pariški mestni očetje so dolgo oklevali in se jih niso upali oskruniti. Pustili so, da so jih obiskali le tuji, ki jim je bila dobro znana pariška in francoska zgodovina. Slednjič pa so sklenili, da se tudi katacombe izbroče prometu. V kratkem bodo skozi nje drveli vagoni podzemске železnice in se bodo v dolgih predorih svetilkale rdečkaste in zelenkaste signalne luči brzpečih voz.

Tako bo tudi pariškim katakombam odklenkalo . . . Cesar ni vzela zgodovina, zahteva zase elektrika, ki odloča danes o vsem na zemlji.

Blazno rekordavzarstvo

Predsednik dunajske univerzitetne klinike, svetnik dr. Eifelsberg je izdelal spomenico o šestih avtomobilskih in motociklističnih nesrečah, ki jo objavljajo dunajski listi s primernimi komentarji.

Dr. Eifelsberg ugotavlja najprej, da se število nesreč zaradi prehitre vožnje motociklov in avtov množi od dneva do dneva. Uradna statistika razpolaga zadevno s poraznimi številkami. In kar je najbolj nesramno pri tem, pri katastrofah izgubi življenje ali ostane pohabljen vedno več pasantov kakor motociklistov in avtomobilistov. Profesor vidi v tem veliko krivico za pešce.

Zato obsoja najstrožje tekmovanje med tvorničskimi podjetji, ki jim ni danes prav nič več od splošne blaginje in zdravja ljudi, ampak samo do blaznega rekordavzarstva. Vse tvornice, pravi zdravnik, se kosajo samo v tem, kako bodo izgotovile hitrejša in trdnjša kolesa. In vozači vozijo s pretirano brzino, kakor da so je tudi njih polastila blaznost. Iz nesreč se ne naučijo nič in smatrajo, da so poškodbe neizogibne. Take dirke z brzino 60 do 80 km, ki so postale že čisto vsakdanja stvar, bi bilo treba odpraviti ne samo s policijskimi odredbami, ampak naravnost z ustavnimi določili.

Posebno pažnjo, veli kirurg, bi trebalo posvetiti soferjem, ki često povzročijo nesrečo v vinjenem stanju. Pijanost ne bi smela biti v nobenem primeru olajševalna okoliščina pred sodiščem. Sofer naj se drži svojega reda in svojih pravil in naj vedno

ve, da odgovarja za vse, kar počenja z avtomobilom.

Končno se ena stvar, ki je navidez nedolžna. Počostoma vidiš moža pri volanu z gorečo cigaro ali s cigareto. Tudi kajenje se mora soferjem prepovedati, da se omejijo nesreče. Statistika ranjencev, zaključuje profesor, jasno priča, da ni bilo v bolnicah še nikoli toliko ljudi zaradi nesreč kakor dandanes. Odgovornost za njihova življenja leži na tehniki in na tistih, ki se brezvestno poslužujejo njenih pridobitev.

Srbske anekdote

Šolski sluga

Famulus Jonja je venomer sedel v dolgem hodniku požarevačke gimnazije pred ravnateljevo pisarno. Kadar se je naveličal, zlasti ako ni bilo direktorja v svoji sobi ali sploh v poslopu, je lazil od vrat do vrat posameznih razredov, da bi poslušal, kaj se tam dela. Uspehe svojih raziskovalnih potovanj je pripovedoval drugim sluhiteljem takole:

«Vem, kaj predava g. A. namreč računstvo, g. B. predava živali in rastline, g. C. francosčino, g. D. nemščino, nikakor pa ne morem dognati, kaj poučuje g. E.»

«Pa ga mar nisi poslušal?»
«Kaj ga ne bom! Največ sem postajal pred njegovimi vrati. Najprej: priden orač — priden orač — priden orač. Potem: zeleno polje — zeleno polje — zeleno polje. Drugi pot: siva krava — siva krava — siva krava. Sam Bog nebeški vedi, kaj je to! Ostali famulusi so zijali vanj in mislili skupno z najstarijim: »Sam Bog nebeški vedi, kaj je to!« A tudi to je bila kritika, čeprav jako preprosta, na pouk naše matersčine.

Na sprejemnem izpitu

Mihajlo Banić, profesor in pozneje ravnatelj požarevačke gimnazije, je bil obziren človek, a je ljubil nedolžne šale. Na sprejemni izkušnji mu je dijak prečital stavek, pričet z »ali«.

«Kakšna beseda je »ali«? »vpraša profesor.

«Samostalnica,» blekne dijak.

«Dobrogne,» reče na to Banić, »tretji sklon od »ala.«

Iz zemljepisa je potlej vprašal učitelj: «Kako bi ti odšel odtod v Užice?»

Dečko molči.

Banić se sklani k svojemu sosedu in reče tiho: »Jaz bi vprašal.«

Toda dijak je to slišal in se takoj obrnil k Baniću:

«Jaz bi tudi, gospod!»

Mila kletvica

Metropolit Teodosij Mraović je nekdanji se kot arhimandrit, prišel v Novi Sad in tuj priliki posetil tudi dom profesorja Milana Seviča.

Stopil je na glavna vrata in pozvonil. A nihče ga ni čul. Moral je večkrat pocinkati in nazadnje ga je minilo potrpljenje: mahoma se zasliši po vsej hiši razirano, močno zvenkljanje. Prestrašili smo se — pripoveduje Sević — in stekli pred vrata. Hlapec odpred. A ko odklene ter uzre posvečeno lice z velikim zlatim križem na prsih, se globoko pokloni in ga v tem položaju spušta na hodnik. A veseli Mraović se je bil že udobrovoljil, ga pogledal in mu zaklical: »Naj bi te obesili, če Bog da, — dekletu za vrat!«

Mila — Kamila

«Kamila» je gostilnica v Novem Sadu, Mila pa je bila glasovita lepota novosadska. hči cerkovnika pri Nikolajevski cerkvi, omožena pozneje z bogatinom iz Romunije. Laza Kostić je neki dan srečal v Hlebarski ulici svojega prijatelja »Kam pa, kam?« ga vpraša Laza. »Jaz, Kamila,« odgovori Barusković. »Jaz pa od Mile«, se odreže Laza. »Kamili se lahko razume: h Kamili, ali pa: k Milii!«

Iz zadnjega „Skovirja“

(št. 16)
Galantno.

«Gospod doktor, ali je res, da slaščice vplivajo pospeševalno na utripanje srca?»
«Poljub vaših ustnic na vsak način!»

Nevarna protnja mladega sportnika.

Sinko: »To ti povem, mama, če me v nedeljo papa zopet ne pusti k nogometni tekmi, bom izstoil iz družine...«

— Oprosti ti, toda moral sem k tebi. Nisem mogel čakati jutra.

— Če ti morem pomagati . . .

— Ne gre za pomoč.

Sedel je na stol. Njegove oči so bile nemirne.

— Prišel sem — oprosti, da te nadlegujem ob taki uri! — da te vprašam . . . da mi poveš . . . kaj si imel ponoči . . .

— Prijatelj! sem ga prekinil.

— Oprosti . . . ne mislim zlo . . . Samo povej mi, kaj je rekla o meni . . .

— Kako misliš?

— Ali se bo vrnila?

— Ne vem. Nisem govoril o tem.

— Ne veš? . . . In kam je šla včeraj?

— Včeraj? Nisem je videl več.

— Dogovorila sva se, da se vrnem zvečer in da me počaka. Ni je bilo . . . Bil sem tam petkrat, šestkrat. Šel sem v kavarno, nato sem se vrnil, jo klical in prebudil gospo Hildo.

— In?

— Nihče ne ve zanjo! . . . Mislim sem, da je pri tebi . . .

— Prijatelj?

— . . . pa sem se zmotil . . .

Jedva je izgovoril, so se odprla vrata spalnice in na pragu se je prikazala Lija, odeta v dolgo belo nočno haljo . . .

„Ponedeljkov“ listek

Čudna zgodba

Ivan Dobravec

XVI.

Zunaj se je že danilo, ko se je milostno spomnila, da nisem spal zaradi nje že dve noči.

— Ali vam je žal? je vprašala in takoj pristavila:

— Meni ni!

Gledal sem jo in molčal.

— Lepo je biti tu . . . Ah, ko bi mogla . . .

Pokrila je glavo z odejo.

— Lija?

Izpod odeje se je prikazala njena lepa bela roka.

— Lija . . . Lija . . .

— Ali vam je žal?

Razumel sem njeno vprašanje že prvič.

— Kaj mislite? . . . Kaj naj bi obžaloval?

— Dobri ste, to vem. Toda . . .

Slišal sem, kako je zaihtela pod odejo.

— Rekli ste, da vam ni žal in sedaj plačete . . . Kako naj razumem to?

— Bodite dobri z menoj!

— Mar nisem bil to sedaj?

Namestu odgovora je stegnila roko in me privila k sebi.

Tesno drug ob drugem sva molčala in si gledala v oči. Skušal sem razbrati iz njenih oči, kaj misli in kaj name-rava, toda vselej, ko sem že mislil, da sem uganil, je zaprla oči, se nasmehnila in šepetajoče izrekla moje ime.

Pred leti, ko sem še veroval v iskrenost vsake lepe in ne ravno vsakdanje ženske, bi bil brezdvomno videl v njej in v takem ali sličnem položaju odsev božanske vile, ki se ji navaden človek ne sme upirati. Sedaj pa, po vsem tem, kar se je zgodilo zlasti po onem večeru v nočnem lokalu in posebno še po včerajšnji noči — sedaj sem moral premagati samega sebe, ako sem hotel ostati zvest samemu sebi. In to sem hotel kljub premoči njenih čustev, čeprav je moja volja že odnehavala pred njeno ženskostjo.

Ko sem tako gledal nanjo v njenem objemu, sem čutil v duši še nikdar doživelo zadovoljstvo. In kar mi je bilo doslej sveto in vzvišeno, to se je spremenilo v odbijajočo vsakdanost brez

vsake primese onega, kar povečuje ljubezen med moškim in žensko.

Jasno sem spoznal, da ni bila ljubezen, kar sem čutil za Lijo in da mi ni treba nobenih očitkov, ki so me mučili po najinem sestanku. Le zakaj se nisem znal premagati tisti večer, ko sem jo zopet videl po tolikih letih?

— Zakaj ste žalostni? je nenadno vprašala.

— Žalosten? Jaz žalosten?

— In tako čuden!

Izpustila me je in se obrnila.

Nisem vedel, kaj bi rekel. Iskal sem besede, ki bi mogle brez pretresljajev spremeniti položaj.

— Nikdar nisem mislila, da znate biti tako čudni.

— Saj nisem čuden. Morda sem truden, toda čuden nisem.

— Ali vam nisem rekla, da ležete in se odpočijete, kakor da ste sami?

Njen glas je bil očitajoč in užaljen obenem.

— Lija, preveč zahtevate od mene!

— Zahtevam?

— Ne gre za besedo. Mislim, da razumete?

— Ali se mar sramujete?

In zopet se je pokrila vsa do glave.

Ze sem stegnil roko, ko je pozvonilo tako močno, da se je zdelo, kakor da

Potnja soinčarice In peg Vas obvaruje originalni NIGGER-OL. Kožo vam naredi gladko in enakomerno zagorelo. Dobi se v vseh »karnah« drogerijah — Drogerija Gregorič, Ljubljana, Prešernova 5.

Friedlerjevo patentirano sredstvo za pospeševanje rasti las

GAMMA

je obenem najboljšo sredstvo proti izpadanju las, prhljaju in krhkosti las. Daje življensko sposobnost onemoglim koreninam las in odgaja mahovino las v močne lase. Uporaba je enostavna ter se že po prvih poskusih kaže, kako je potrebna. Zdravniške preizkušnje in priporočila. ¼ litra Gamma stane 65 Din. ½ litra 85 Din. Dobiva se v vsaki lekarni in drogeriji. Če tam ne dobite, obrnite se na edino generalno zastopstvo za SHS: Drogerijo Nada, Kolar, Gabrič, Subotica, telef. 637, ali na drogerijo Gregorič, Ljubljana, Prešernova ulica 5.

ZADRUŽNA HRANILNICA

reg. pos. in gosp. zadruga z o. z. v LJUBLJANI, Sv. Petra cesta 19

Podeljuje vsakovrtno kredite, eskomtura menice, inkasira fakture ter izvršuje razen deviznih in valutnih vse računu ter jih obrestuje po dogovoru najugodnejše. Sprejema hranilne vloge na knjižice ali v tekučem kot pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije. vodi poseben oddelek za njih prodajo, poleg tega prodaja tudi srečke Ratne štete na obroke pod zelo ugodnimi pogoji.